

Seat No. : _____

JM-99
March-2013
Sanskrit (Principal)
Paper-IV

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

१. नीयेनामांथी गभे ते ऋषा ससंदर्भ समजावो : १८
1. Explain with reference to the context any **three** from following : 18
- (१) एतद्विलक्षणा तु कविवाङ्निर्मित अत एव जयति ।
- (२) त्रयः समुदिताः न तु व्यस्ताः तस्य काव्यस्योद्भवे निर्माणे समुल्लासे च हेतुर्न हेतवः ।
- (३) तददोषौ शब्दार्थौ सगुणावनलङ्कृति पुनः क्वापि ।
- (४) शब्दचित्रं वाच्यचित्रमव्यङ्ग्यमवरं स्मृतम् ।
- (५) भेदग्रहणमनन्वयव्यवच्छेदाय ।
- (६) अत्राभिधाया अनियन्त्रणाद् द्वावप्यर्कभूपौ वाच्यौ ।
२. नीयेना विशे समीक्षात्मक नोंध लखो : (गभे ते ७) १७
2. Write critical notes on the following : (any **two**) 17
- (१) काव्यप्रयोजनानि ।
- (२) काव्यप्रकारः ।
- (३) मम्मटस्य पाण्डित्यम् ।
- (४) काव्यप्रकाश - शीर्षकः ।
- अथवा/OR**
- काव्यप्रकाशना कर्तृत्व विशे यर्था करो.
- Discuss the problem of the authorship of 'काव्यप्रकाश' ।
३. नीयेनामांथी गभे ते ७ ससंदर्भ समजावो : १०
3. Explain with reference to the context any **two** from following : 10
- (१) भवेदभिनयोऽवस्थानुकारः स चतुर्विधः ।
आङ्गिको वाचिकश्चैवमाहार्य सात्त्विकस्तथा ॥
- (२) प्रख्यातवंशो राजर्षि धीरोदात्तः प्रतापवान् ।
दिव्योऽथ दिव्यादिव्यो वा गुणवान्नायको मतः ॥

- (३) यत्रार्थे चिन्तितेऽन्यस्मिन्स्तलिङ्गोऽन्यः प्रयुज्यते ।
आगन्तुकेन भावेन पताकास्थानकं तु तत् ॥
- (४) तस्याः प्ररोचनावीथी तथा प्रहसनामुखे ।
अङ्गान्यत्रोन्मुखीकारः प्रशंसातः प्ररोचना ॥

४. नीयेनाभांथी गमे ते भे विशे टूकनोंध लभो : १०
4. Explain in detail any **two** from following : 10
- (१) पूर्वरङ्ग ।
- (२) पञ्च अर्थोपक्षेपकाः ।
- (३) पञ्च सन्धयः ।
- (४) नाटकस्वरूपम् ।
५. (अ) नीयेनाभांथी गमे ते भे अलंकार उदाहरण साथे समजावो : ५
- (A) Explain with illustrations any **two** figures of speech from the following : 5
- (१) रूपकम्
- (२) श्लेषः
- (३) दृष्टान्तः
- (४) व्याजस्तुतिः
- (ब) नीयेनाभांथी गमे ते भे अलंकार युग्मोनो तद्भावत समजावो : ५
- (B) Distinguish between the figures of speech in any **two** from the following pairs : 5
- (१) विभावना – विशेषोक्तिः ।
- (२) दीपक – तुल्ययोगिता ।
- (३) सामान्य – मीलितम् ।
- (४) उपमा – उत्प्रेक्षा ।
- (५) नीयेनाभांथी गमे ते भे श्लोकना अलंकार समजावो : ५
- (C) Explain the figures of speech in any **two** of the following verses : 5
- (१) लब्ध्वा तव बाहुस्पर्शः यस्याः स कोऽप्युल्लासः ।
जयलक्ष्मीस्तव विरहे न खलूज्ज्वला दुर्बला ननु सा ॥
- (२) राकायमकलङ्क चेदमृतांशोर्भवेद्वपुः ।
तस्या मुखं तदा साम्यपराभवमवाप्नुयात् ॥
- (३) देवीभावं गमिता परिवारपदं कथं भजत्येषा ।
न खलू परिभोगयोग्यं दैवतरूपाङ्कितं रत्नम् ॥
- (४) क्षीणः क्षीणोऽपि शशी भूयो भूयोऽभिवर्धतेनित्यम् ।
विरम प्रसीद सुन्दरि यौवनमनिवर्ति यातं तु ॥